

23. p. 187. 1886. — 23. J. Noth: Bohrungen auf Petroleum in Ungarn. Ungarische Montan-Ind. Zeitung. V. Jahrg. p. 108. 1889. — 24. Hugo Zapalowicz: Eine geologische Skizze des östlichen Theiles der Pokutisch-Marmaroscher Grenzkarpathen. Jahrbuch der k. k. geol. Reichsanstalt Bd. 36. p. 369. 1886. — 25. S. G.: Die ungarische Petroleumterrains. Allg. österr. Chem. und Techn. Zeitung. 1889. p. 542. — 26. Bergbau auf Petroleum im Komitate Máramaros. Ung. Mont. Industrie Zeitung. No 12. 1892. — 27. Böckh János: Adatok az Iza völgye felső szakasza geologiai viszonyainak ismeretéhez, különös tekintettel az ottani petroleumtartalmú lerakódásokra. A m. kir. Földtani Intézet Évkönyve XI. k. 1. füzet Bpest, 1894. — 28. J. Böckh: Die Petroleum führenden Ablagerungen im oberen Izathale. Auszug und Referat. Allg. österr. Chem. u. Techn. Zeitung. Organ des Verein der Bohrtechniker. No 6—18—23. — A. Oculus: Ozokeritvorkommen in der Máramaros. Allg. österr. Chem. u. Techn. Zeitung. 1898. No 21. — 30. Posewitz Tivadar: Petroleum és aszfalt Magyarországon. A m. kir. Földtani Intézet Évkönyve. XV. k. 4. f. 1906. — 31. Böckh János: A petroleumra való kutatások állása a magyar szl. korona országaiban, A m. k. Földtani Int. Évkönyve XVI. k. 6. f. 1908. — 32. Kräutner Th.: Das kristalline Massiv von Rodna. Anuarul instit. Geologic al Romaniei. Vol. XIX. 1938. — 33. Kräutner Th.: Über ein Senonvorkommen bei Sacel in der Máramarosch. Verh. u. Mitteil d. Sieb. Ver. Naturw. zu Herrmannstadt. Bd. 83—84. 1933—34. — 34. Vitális István: A visszatért és erdélyországi részek ásványkincsei és bányászata. Budapesti Szemle 1940. évi füzetének 171. oldalán. — 35. Papp Károly: Kelet-Magyarország és az erdélyi Mezőség ásványkincsei. Földtani Értesítő. V. évf. 3—4. sz. 144. old. 1940.

ADATOK A RÉZBÁNYA-VIDÉKI SZÁRAZVÖLGY KŐZETEINEK ISMERETEIHEZ. (I.)

(A német szöveg rövid kivonata.)

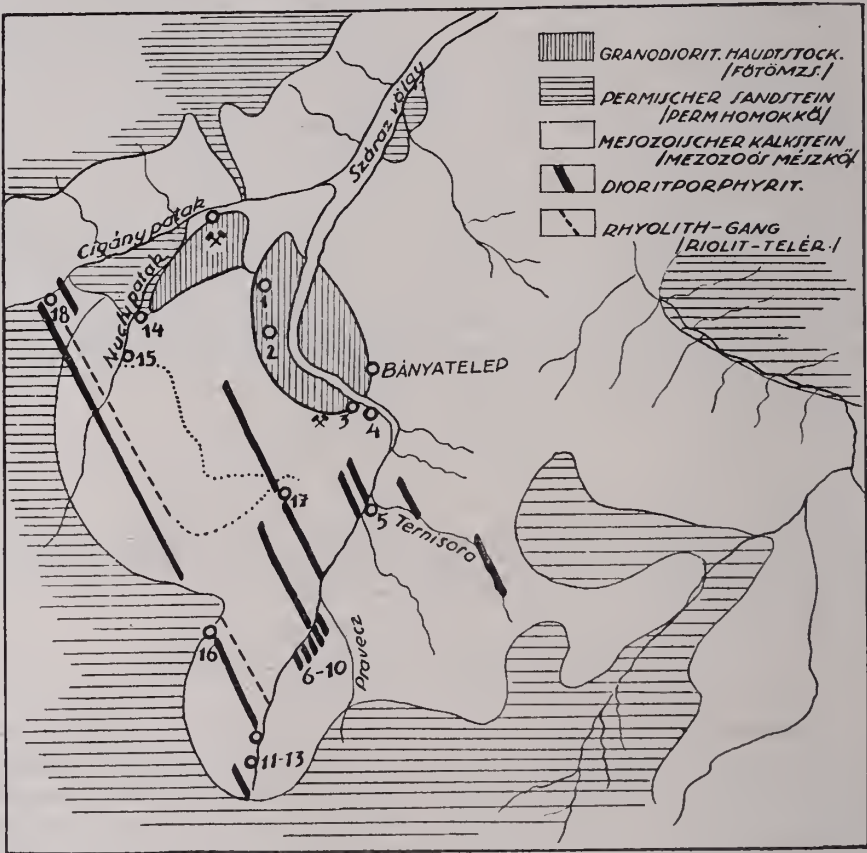
Irta Dr. Herrmann Margit és Dr. Emszt Kálmán.

Dolgozatunk boldogult Rozlozsnik Pál 1911-ben gyűjtött biharmegyei szárazvölgyi kőzetanyagának petrográfiai és kémiai vizsgálatával foglalkozott. Szádeczky Gyula „A Szárazvölgy (Vale Szaka) geológiája, Rézbánya vidékén”-című munkájában írja le általánosságban az említett területet, melyben alsókréta mészkő-, perm homokkő-, titon mészkő-, márvány-, dacogranit-, riolit- és dioritporfiritekről szól. Szerinte: „... az egymásba átmenő kőzetek változatos képződésűek, úgy szöveti, mint ásványos alkatrészek tekintetében, úgy, hogy megokolt volna részletes tárgyaláskor minden kőzetet külön írni le.” — Dolgozatunk első része a következő lelőhelyekről gyűjtött kőzetek vizsgálati eredményeit ismerteti: 1. A Szárazvölgyben a Bányateleptől É-ra kibukkanó főtömszből; 2. a Bányateleptől É-ra levő Anastasia hányóból; 3. a Ternisora patak torkolatánál levő Guttenberg táróból; 4. a Bányatelep felett levő egyik telérből; 5. a Bányatelep felett levő másik telérből; 6. az Uj-Antal-telérből; 7. a Cigánypatakba ömlő Nuchi patak mellett, a főtömsztől valamivel délebbre

levő telérből; 8. a Nuchi patak mellett az előbbitől délebbre levő v. Máriatárból; 9. a Cigány-patak bal partjáról.

Az 1. alatt említett granodiorit; szövete szerint már hajlik a granodioritporfirrit felé; lényeges elegyrészei: plagioklász (32—37 % An tartalmú andezin, 26 % An tartalmú oligoklász), ortoklász, kvarc, amfibol, biotit; ezenkívül tartalmaz még kevés diopszidos augitot, magnetitet, cirkont, apatitet; szekundér termékek a pennin, delesszil, szerpentin, kalcit.

A 2. alatt említett dioritporfirrit szövete holokristályosan porfiros; lé-

nyeges elegyrészei 51—52 % Anortit-tartalmú andezinlabrador, amfibol, diopszidaugit, kevés biotit; színes elegyrészei nagyon mállottak.

A 3. alatt említett granodiorit még jobban hajlik a granodioritporfirrit felé, mint az 1. alatti. Lényeges elegyrészei 38—40 % An tartalmú bázikus andezin, ortoklász, kvarc, amfibol, biotit; magnetitet és piritet is tartalmaz.

A 4. alatt említett kontakt kőzet: mészszaruszirt. Nagyon kevés szilikát-ásványt tartalmaz, tehát csak mészszaruszirt és nem mészsilikátszaruszirt.

Az 5. alatt említett kőzet, a dioritporfirrit kontakt metamorfizálta mészkő: mészsilikátszaruszirt.

6. Az Uj-Antal telérből való kőzet szintén kontakt kőzet, szintén mészsilikátszaruszirt.

A 7. alatt említett kőzet: endogén kontakt metamorf kvarcdioritporfir. Lényeges elegyrészei: földpát (csak elvétele ortoklász, túlnyomóan andezin vagy oligoklász-andezin), augit, amfibol, biolit; az amfibol helyenként augittá, a titanit leukoxénná változik át az endogén kontakt hatás következtében.

A 8. alatt említett kőzet amfiboldioritporfir. Porfirosan kivált elegyrésze alig van. Földpátja andezin, csak elvétele ortoklász; többi elegyrészei: nagyon kevés kvarc, halványzöld amfibol, szekundér termékek (epidot, delesszit, kalcit, kevesebb szerpentin, kaolin), továbbá magnetitszemcskék.

A 9. alatt említett kőzet riolit. Elegyrészei: szanidin, andezin, kvarc, amfibol. Strukturája holokristályosan porfiros, mikrogránitos, sphaerolitos.

A kőzetek kémiái elemzési adatait (elemző dr. E m s z t K á l m á n), továbbá a Niggli-, valamint a C. I. P. W. értékeket lásd a német szövegben.

(A dolgozat az Orsz. Term. Tud. Múzeum Ásvány-Kőzettárában készült.)

FELSŐ-OLIGOCÉN STRATIGRÁFIÁNK PROBLÉMÁI.

Írta: *Dr. Noszky Jenő.*

Újabb geológiai irodalmunk, a Trianoni békediktátum hatásaképen — mely alig hagyott meg számunkra pár, kisebb hegyvidéket tényleges munkaterületül — a normálisabb analitikai kutatások helyett összefoglaló, revideáló munkákra kényszerült. Itt is a szükséges tárgyi szemrevételek, összehasonlíthatások hiányában, inkább csak elméleti irányú megbeszélésekre, elméletek felállítására, rövidebb, töredékes összefoglalásfélékre, általánosításokra szorítkozott, aminőkkel egyébként abban az időben a külföldi irodalom is bőven élt. Továbbá kiterjedt a különböző korbeosztásokra, határkérdésekre, jellemző vonásokra a valóban észlelt, vagy csupán a papirosformából kiolvasható analógiák mérlegelése alapján. Ezek a munkák, amennyiben pozitív, újabb megfigyelési adatokat is belevihettek, gyümölcsözők voltak és maradtak honi földünk megismerésében.

Az ilyesféle revíziók természetesen nem a leghálásabb feladatok. Contradictió eljárásuknál fogva az egyéni érzelmeket érinthetik. Az objektív természettudományokban azonban, ahová a földtan is tartozik, csak a tárgyi igazság keresése lehet a cél, amit természetesen minden jóhiszemű kartársról fel kell tételeznünk. Még akkor is, ha netalán retrográd irányba tért, mert ezzel is megvilágította a szóbajöhető ellentéteket. Természetesen csak ha sine ira et studio, tárgyilagosan, a fenti cél érdekében tette, úgy, ahogyan ezt halhatatlan emlékü mesterünk, Koch Antal tanította, hirdette és gyakorolta.

A lényeg ugyanis az: tárgyilagosan megvizsgálni az érveket és ada-